

כשהגיעו לשערי גן עדן, הרים מלאך המות את ריב"ל, והראה לו את מקומו].

שוור, נפל לה הוא גיסא (176) [קפץ ריב"ל, ונפל לתוך גן עדן].

נקטיה בקרנא דגלימיה [תפסו מלאך המות

בקצה גלימתו] (177).

אמר ליה ריב"ל: "בשבועתא, דלא אתינא" (178).

אמר קודשא בריך הוא — "אי איתשיל אשבועתא, ניהדר: אי לא, לא ניהדר" (179)

כל פנים מצד מה נתחבר אליו המלאך המות. מהר"ל.

178. ואמר בשבועתא לא אתינא, כלומר כי ריב"ל היה מנצח מלאך המות והיה גובר עליו ולא שלט בו מלאך המות, רק כי מיתתו היה כאשר הגיע זמנו להפטר מן העולם היה נפטר מן העולם ולא נמסר ביד מלאך המות. ולכך אמר שוור נפל להאי גיסא ויצא מן מלאך המות, ואי אתשל אשבועתא לא היה דבק כ"כ בו כי השבועה נקרא קיימא שהוא נשבע לקיים דבר אחד, והקיום בזה הוא מצד הש"י כאשר נשבע בו וכדכתיב (דברים י') את ה' אלקיך תירא אותו תעבוד וכו' תדבק ובשמו תשבע שהוא קיימא הקיום הזה הוא בו ית', ואם היה מתיר שבועתו לא היה הדביקות כל כך בו, לכך אמר אם היה מתיר שבועתו ולא היה בו הקיום כל כך אז יהיה גובר המלאך המות ויהיה נמסר לו למיתה, אבל אם לא היה מתיר שבועתו, והיה לו הדביקות לגמרי בו ית', וזה היה מציל אותו לגמרי מן מלאך המות שלא יהיה נמסר ביד מלאך המות, וקנה לו מקום בג"ע. מהר"ל.

179. וכדי שיתבאר לך ענין המאמר הזה שהוא עמוק על אמתתו, נבאר עוד, יש שהיו מפרשים כי ריב"ל כאשר היה נצול מן מלאך המות בא נפשו לג"ע, ודבר זה מרחיק הדעת והשכל בודאי, אבל מעולם לא עלה על דעתם דבר זה, רק שרצו בזה כי מצד מדרגה מה שהיה בר"י בן לוי לא היה המיתה שלו ע"י מלאך המות. וזה כי המלאך הוא כחו שבחלקו הוא הפסד וההעדר,

המדרגה העליונה האחרונה, זה שאמר דליא שמקרכו אל מקום מעלתו, ודוקא מלאך המות הוא מגביה אותו, כי כבר אמרנו כי מלאך המות מצד מה הוא סבה לדבוק העליון, כי מצד שהגוף נעדר הוא קונה התדבקות במדרגה הנבדלת, ולפיכך מלאך המות שהוא כח מפסיד הגוף מגביה ומקרב אותו אל מקום מדרגתו, אחר שהמיתה הוא העדר הגוף וע"י זה קונה האדם הדבוק העליון אחר המיתה וכאשר הוא קרוב אל סלוק שלו מן עולם הגשמי אמר שקנה הדבוק בו לגמרי. מהר"ל.

176. וזהו שאמר — דשויר לג"ע, כי היה קונה הדבוק האלקי הוא החיים הנצחיים מבלי שיהיה שייך בו העדר כלל. מהר"ל.

177. רצונו לומר — כי לא היה הכח למלאך המות על ריב"ל כי אם דבר מה, אבל שיהיה לו כח לגמרי עליו דבר זה לא היה לו כח, ולכך אמר דנקטיה בקרנא דגלימא.

וביאור ענין זה, כי קנין המעלה זאת הדבקות בו ית' מבלי שיהיה מקבל העדר אין דבר זה ראוי שיהיה לו מצד האנושית, כי מצד האנושית מקבל האדם העדר כאשר נראה לחוש שסוף האדם למות, כי זהו ראוי לאדם במה שהוא אדם, ומאחר שאינו מצד האנושית שבו שיהיה לו הדביקות הנצחי שהרי מצד האדם ראוי לו המיתה ודבר זה מוציא אותו חוץ עד שיש בו העדר מצד מדרגת עצמו, ולכך אמר נקט אותו בקרנא דגלימא, פ"י שהיה חבור אל מלאך המות שראוי לו העדר מצד הזה במה שהוא אדם ועל